

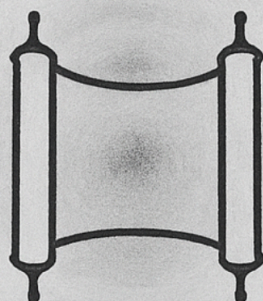
בס"ד

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֶיכֶם תֵּלְכוּ כּו

Dedicated To:

Katz Family

**May Hashem pour Shefa upon you
& your families**

To find more Maamarim and to dedicate one visit:

ChassidusNow.com

Rebbe Maharash
Torahs Shmuel
Parshas Re'eh
אחרי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ כו' - תר"ך"ט/1869

בס"ד, ש"פ ראה, ר"ח אלול, ד"ט.

With the help of Heaven, Parshas Re'eh, Rosh Chodesh Elul, 29th.

Introduction

This discourse by the **Rebbe Maharash** (Rabbi Shmuel of Lubavitch, 1834–1882), the fourth Lubavitcher Rebbe, begins with the verse “בונה ירושלים ה' נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס, הרופא לשבורי לב” —a vision of spiritual restoration. Delivered during the week of *Shabbos Nachamu*, following Tisha B'Av, the discourse moves from mourning to redemption, weaving together complex Kabbalistic themes of divine light, judgment, chesed (kindness), and the coming of the final redemption. Drawing from the Arizal, Zohar, Midrash, and earlier Chassidic teachings, the Rebbe Maharash explores how the fall of the Beis HaMikdash and the exile ultimately serve as a preparation for a far deeper, unshakable Geulah. This ISPC summary covers the entire sequence of ideas from the very first DTS through the most recent segment.

"After Hashem your God you shall walk... and to Him you shall cleave"—this verse contains fifteen words.

אחרי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ כו' ובו תִּדְבְּקוּן, שְׂיִישׁ בפסוק הַזֶּה ט"ו תבות.

Similarly, in Birchas Kohanim there are also fifteen words. Likewise, in the verse "Hashem you have distinguished today" ("אֵת ה' הָעֲמַרְתָּ הַיּוֹם") there are also fifteen words.

וכן בִּרְכַת כֹּהֲנִים יֵשׁ גַּם-כֵּן ט"ו תבות, וכן בפסוק "אֵת ה' הָעֲמַרְתָּ הַיּוֹם" יֵשׁ גַּם-כֵּן ט"ו תבות.

And in Yishtabach we say fifteen praises corresponding to the fifteen Shir HaMa'alos (Songs of Ascents) in Tehillim.

ובִּישְׁתַּבַּח אֲנַחְנוּ אוֹמְרִים ט"ו שְׁבָחִים כְּנֶגֶד ט"ו שִׁיר הַמַּעֲלוֹת שֶׁבַתְהִלִּים.

And we must understand the significance of the number fifteen.

וְצָרִיךְ לְבַאֵר מַהוּ הָעֲנִיָּן שֶׁל מִסְפֵּר ט"ו.

Also, we find in this verse "After Hashem your God you shall walk..." that there are five vav's.

גַּם מְצִינּוּ בַּפְסוּק "אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ" ה"א וְאוֹי"ן.

And in the verse "You shall fear Him and keep His commandments..." there are also (vav's). We must understand the meaning of these five vav's.

וְ"אוֹתוֹ תִירָאוּ וְאֵת מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ" כו', וְצָרִיךְ לְבַאֵר מַהוּ עֲנִיָּן הַחֲמִשָּׁה וְאוֹי"ן אֵלּוּ.

Behold, it is written: "And I will remember My covenant with Yaakov," and "Yaakov" is written there full (with a vav).

הִנֵּה כְּתִיב "וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב" כְּתִיב מְלֵא "יָכוֹב".

And Rashi explains in Chumash that "Yaakov" is written five times full (with a vav), and corresponding to them, "Eliyahu" is written five times missing a vav.

וּפִירֵשׁ רַשִׁי ז"ל בַּחֲמֵשׁ שְׁחֲמִשָּׁה פְּעָמִים נִאֲמַר "יַעֲקֹב" מְלֵא בָּאוּ, וּכְנֶגֶדָם בְּאַלְהֵיו נִאֲמַר חֲמִשָּׁה "פְּעָמִים חִסֵּר וָאוּ".

And this is because Yaakov took the vav from Eliyahu as collateral, that he would come to herald the redemption to his children.

וְהוּא לְפִי שְׂיַעֲקֹב נִטַּל הָאוּ "מֵאַלְהֵיו בְּמִשְׁכּוֹן שְׂיָבוֹא לְבִשְׂרׁ הַגְּאֻלָּה לְבָנָיו".

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרד"ט/1869

And we must understand the meaning behind this taking of the vav, and why specifically the vav.

וְצָרִיד לְבָאֵר מִהוּ הָעֵנִין שְׁנִטְלָא אֶת הָוָו, וְגַם מִכִּי
".מָה דְּוָקָא אֶת הָוָו

And it will be understood based on what our Sages said on the verse "After Hashem your God you shall walk": is it possible to walk after the Holy One, blessed be He—He of whom it is said, "In the sea is Your path, and Your way in many waters"? How can one walk after Him?

וַיִּבְנוּ בְּהִקְדָּם מָה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל עַל הַפָּסוּק
"אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ": וְכִי אֶפְשָׁר לָלֶכֶת אַחֲרֵי
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁנֹאֲמַר "בַּיָּם דְּרַכָּךָ וּשְׁבִילָךְ
בַּמַּיִם רַבִּים"—וְאִידֵּךְ אֶפְשָׁר לָלֶכֶת אַחֲרָיו

Rather, just as He engaged only in planting first—as it is written, "And Hashem God planted a garden in Eden"—so too, you should engage only in planting first, as it says: "When you come to the land and you plant any food tree."

אֵלָּא, מָה הוּא לֹא נִתְעַסֵּק אֵלָּא בְּמִטְעָה תְּחִלָּה,
שְׁנֹאֲמַר "וַיִּטֵּעַ ה' אֱלֹקִים גֶּן בְּעֵדֶן"—אִם אֵתָּה לֹא
תִּתְעַסֵּק אֵלָּא בְּמִטְעָה תְּחִלָּה, הֲדָא הוּא "כִּי תָבוֹאוּ
".אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֵכֶל

This is the meaning of "After Hashem your God you shall walk"—to follow in His attributes and conduct.

וְזֶהוּ "אַחֲרֵי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ"—לָלֶכֶת אַחֲרֵי
מִדּוֹתָיו וְהִתְהַלְּלוֹתָיו

From this it seems that planting is a superior quality. But we must understand—did not our Sages say that three were obsessive over the land: Kayin, Noach, and Uziyahu?

מִשְׁמַע מִזֶּה שֶׁהִנְטִיעָה הִיא מַעֲלָה יְתוּתֶרָה. וְצָרִיד
לְהִבִּין—הֲלֹא אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל שֶׁלִּישָׁה הָיוּ לְהִטִּין
?אַחֲרֵי הָאֲדָמָה: קַיִן, נֹחַ, וְעִזְיָהוּ

Of Kayin it is said: "And Kayin was a worker of the land." Of Noach: "And Noach began, a man of the land." Of Uziyahu: "For he loved the land."

בְּקַיִן נֹאמַר "וַיְהִי קַיִן עֹבֵד אֲדָמָה", בְּנֹחַ נֹאמַר
"וַיַּחֲלֵל נֹחַ אִישׁ אֶת הָאֲדָמָה", בְּעִזְיָהוּ נֹאמַר "כִּי אָהֵב
".אֲדָמָה הָיָה

From this it seems that being obsessive about the land is not considered a virtue but a deficiency. Yet planting is a form of working the land—so why was it said in praise that just as Hashem occupied Himself with planting, so should you?

מִשְׁמַע שֶׁעֵנִין שֶׁהָיוּ לְהִטִּין אַחֲרֵי הָאֲדָמָה אֵין זֶה
נֶחֱשָׁב לְמַעֲלָה, אֵלָּא לְגַרְעוּתָא. וְהָרִי נְטִיעָה הִיא
בְּכָלֵל עֲבוֹדַת אֲדָמָה—וְלָמָּה בְּנְטִיעָה אָמְרוּ "מָה
הוּא לֹא נִתְעַסֵּק אֵלָּא בְּמִטְעָה תְּחִלָּה, אִם אֵתָּה
?"נִתְעַסֵּק אֵלָּא בְּמִטְעָה תְּחִלָּה

But the matter is as follows: behold, the Torah is called by the name "planting," as it is written: "And eternal life You have planted within us."

אִם הָעֵנִין הוּא, דְּהִנֵּה הַתּוֹרָה נִקְרְאת בְּשֵׁם נְטִיעָה,
".וְכִמּוֹ שֶׁכָּתוּב "וְחַיִּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכְנוּ

And therefore it is called "eternal life" (*Chayei Olam*), for behold, prayer is called "temporal life" (*Chayei Sha'ah*), as our Sages of blessed memory said:

וְלָכֵן נִקְרְאת חַיֵּי עוֹלָם. דְּהִנֵּה הַתְּפִלָּה נִקְרְאת חַיֵּי
שְׁעָה, וְכִמּוֹ שְׁאָמְרוּ רַז"ל

Rava saw Rav Hamnuna that he was prolonging his prayer, and said, "They abandon eternal life and engage in temporal life."

רְבָא חֲזָא רַבִּי הַמְּנוּנָא דְקָמְרִיד בְּצִלּוֹתֶיהָ כו'.
".מִנִּיחִין חַיֵּי עוֹלָם וְעוֹסְקִין בְּחַיֵּי שְׁעָה

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

That is, prayer is called *Chayei Sha'ah*—temporal life. To understand what is this concept of *Chayei Sha'ah*, the idea is as follows:

שְׁהַתְּפִלָּה נִקְרָאת חַיֵּי שָׁעָה. וְלִהְיוֹת מִהוּ עֲנִיָּן חַיֵּי שָׁעָה, הָעֲנִיָּן הוּא:

For "sha'ah" (hour) is the aspect of *zman* (time), which is the aspect of *Malchus*—that is, the level of source and root of time: "He reigned, He reigns, and He will reign."

כִּי "שָׁעָה" הוּא בְּחִינַת זְמַן, שֶׁהוּא בְּחִינַת מַלְכוּת, הֵינּוּ בְּחִינַת מְקוֹר וְשֹׁרֶשׁ הַזְמַן—"מֶלֶךְ, מוֹלֵךְ, וְיִמְלֹךְ".

And this is *Chayei Sha'ah*—that is, the life-force of the hour, which enlivens time and space, which is the aspect of *Nefesh*, as it is written:

וְזֶהוּ חַיֵּי שָׁעָה—דְּהֵינּוּ, הַחַיּוֹת שֶׁל הַשָּׁעָה שֶׁהִיא מְחִיָּה אֶת הַזְמַן וְהַמְּקוֹם, שֶׁהִיא בְּחִינַת נֶפֶשׁ, וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב:

"Your kingdom is a kingdom of all worlds, and Your dominion is in every generation and generation." "All worlds" refers to space (*olam*), and "generation and generation" refers to time (*zman*).

מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֲלָמִים, וּמִמְשָׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר. "כָּל עֲלָמִים" הוּא בְּחִינַת מְקוֹם, "וְדוֹר וְדוֹר" הוּא בְּחִינַת זְמַן.

And this is what is written: "And Mount Sinai was entirely in smoke" (עָשָׁן)—the word *ashan* is an acronym for: *Olam* (space), *Shanah* (time), and *Nefesh* (soul).

וְזֶהוּ מֵה שֶׁכְּתוּב: "וְהָר סִינַי עָשָׁן כָּלֹ". "עָשָׁן" הוּא רִאשִׁי תְּבוּת: עוֹלָם, שָׁנָה, נֶפֶשׁ.

Olam is the aspect of space; *Shanah* is the aspect of time; *Nefesh* is the aspect of vitality that enlivens the world and time.

עוֹלָם הוּא בְּחִינַת מְקוֹם; "שָׁנָה" הוּא בְּחִינַת זְמַן; "נֶפֶשׁ" הוּא בְּחִינַת הַחַיּוֹת שֶׁמְחִיָּה אֶת הָעוֹלָם וְהַזְמַן.

And behold, *Nefesh* is the lowest level that becomes en clothed in them—just as we see in the human soul that there are five levels: *Nefesh*, *Ruach*, *Neshamah*, *Chayah*, *Yechidah*.

וְהִנֵּה "נֶפֶשׁ" הִיא הַבְּחִינָה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁמְתַלַּבֶּשֶׁת בָּהֶם, וְכַמוֹ שֶׁרְאוִים בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם שִׁשׁ בּוֹ ה' בְּחִינּוֹת: נֶפֶשׁ, רוּחַ, נִשְׁמָה, חַיָּה, יְחִידָה.

And the level of *Nefesh* is the final level, which becomes en clothed in the blood to give life to the limbs of the body, as it is written: "For the blood is the soul."

וּבְחִינַת נֶפֶשׁ הִיא הַבְּחִינָה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁמְתַלַּבֶּשֶׁת בָּדָם לְחַיּוֹת אֶת אֲגָרֵי הַגּוּף, וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב: "כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ".

Whereas the *Neshamah* is the level of intellect and understanding in Divinity, as it is written: "The soul of Shakkai will grant them understanding."

מֵה שֶׁאֵין כּוֹן נִשְׁמָה הִיא בְּחִינַת שֹׁכֵל וְהַשְׁגָּה "בְּאֵלְיוֹת, וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב: "וְנִשְׁמַת שְׂדֵי תְּבִינִם

And even the level of *Ruach* is higher than the level of *Nefesh*, for the spirit of life is in the heart, whereas *Nefesh* is in the liver.

וְגַם בְּחִינַת רוּחַ הִיא לְמַעַלָּה מִבְּחִינַת נֶפֶשׁ, כִּי רוּחַ הַחַיִּים הִיא בְּלֵב, מֵה שֶׁאֵין כּוֹן נֶפֶשׁ הִיא בְּכַבֵּד כּוֹ

And so too Above, there are likewise five levels: *Nefesh*, *Ruach*, *Neshamah*, *Chayah*, *Yechidah*, as it is written: "Hashem swore by His soul."

וְכַךְ לְמַעַלָּה יֵשׁ גַּם-כּוֹן ה' בְּחִינּוֹת: נֶפֶשׁ, רוּחַ, נִשְׁמָה, חַיָּה, יְחִידָה, וְכַמוֹ שֶׁכְּתוּב: "נִשְׁבַּע ה' בְּנֶפְשׁוֹ

"If He were to put His heart upon him, His spirit and His soul He would gather unto Himself."

"אִם יָשִׁים אֱלֹיוֹ לְבוֹ, רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֶף".

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

And the level of *Nefesh* is the final level, which is the aspect of *Memalei Kol Almin* (the indwelling Light), which becomes enclothed within the worlds to give them life.

ובחינת נפש היא בחינה האחרונה, שהיא בחינת ממלא כל עולמות, שממלא בנפשו את העולמות להחיותם כו'.

And this is what is written about the Generation of the Flood: "My spirit shall not contend within man forever."

וזהו מה שכתוב בדור המבול: "לא ידון רוחי באדם לעולם".

That is, originally the world was illuminated with the level of *Ruach*, and that is why they lived such long lives—some nearly a thousand years.

והיגו, שמתחלה היה מאיר בעולם בחינת רוח, וזהו שהיו מאריכין ימים הרבה—שיש שהיו חיים קרוב לאלף שנה.

And this is because the level of *Ruach* was shining. But after the sin of the Generation of the Flood, it is written: "My spirit shall not contend within man forever"—meaning the level of *Ruach* would no longer shine, only the level of *Nefesh* alone.

והיגו לפי שהיה מאיר בחינת רוח. מה שאין כן אחר חטא דור המבול, כתיב "לא ידון רוחי באדם לעולם"—שלא יהיה עוד בחינת רוח, רק בחינת נפש לבד.

And this is what is written: "My soul longs, indeed it pines, for the courtyards of Hashem"—that is, the *Nefesh* has yearning and desire for Hashem,

"וזהו מה שכתוב: "כלתה נפשי לחצרות ה

because it is the lowest level; therefore, it is in a state of expiration and yearning to be absorbed into His Essence, etc.

והיגו שיש לבחינת נפש כליון ותשוקה לה', לפי שהיא בחינה אחרונה, על-כן היא בבחינת כליון 'ותשוקה להכלל בעצמותו כו'.

And this is why it is called *Chayei Sha'ah* (temporary life), which is only the level of *Nefesh*, etc.

וזהו שנקראת חיי שעה, שהיא רק בחינת נפש כו'.

But Torah is called *Chayei Olam* (eternal life), which is the level of eternity,

מה שאין כן תורה נקראת חיי עולם, שהיא בחינת נצחיות,

because the meaning of "Olam" here is eternity, as our Sages of blessed memory said:

כי פירוש של "עולם" זה, הינו נצחיות, וכמו שראינו ר"ל:

"Wherever it says 'Li' (to Me), it does not move forever"—meaning eternal;

כל מקום שנאמר לי, אינו זז לעולם—שפירושו נצחיות.

so too, Torah is called *Chayei Olam*, which is the level of eternity that is above *Chayei Sha'ah*.

כך תורה נקראת חיי עולם, שהיא בחינת נצחיות, שהיא למעלה מבחינת חיי שעה.

And this is why [Rava] wondered: "They abandon *Chayei Olam* and engage in *Chayei Sha'ah*,"

ולזה היה מתמה: "מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה",

because prayer is entirely only the level of *Chayei Sha'ah*—"Heal us," "Bless for us," etc.

כי תפלה היא הכל רק בחינת חיי שעה: "רפאנו", "ברך עלינו" כו'.

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

And even though it is also necessary to draw down *Chayei Sha'ah*, nevertheless, through drawing down Torah, which is *Chayei Olam*,

ואף שצריך גם כן להמשכת חיי שעה

the *Chayei Sha'ah* is automatically included—for "included in 200 is 100."

אבל על-ידי המשכת התורה שהיא חיי עולם, ממילא נכלל בחינת חיי שעה, כי יש בכלל מאתים מנה.

And this is why "Torasan umnosan" (their Torah is their occupation)—they are exempt from prayer,

ולזה "תורתן אמנותן" פטורים מן התפלה

because the level of drawing down *Chayei Sha'ah* through prayer is automatically drawn through Torah.

לפי שממילא נמשך בחינת המשכת חיי שעה שעל-ידי התפלה.

And with this we can understand what is listed in the Midrash as a deficiency—that they were obsessive after the earth.

ובזה יובן מה שקחשיב במדרש לגרעותא מה שהיו להטין אחר האדמה.

For behold, over the fruits of the land we bless "Borei pri ha'adamah," meaning fruit that the earth brings forth.

דהנה על פרות הארץ מברכין "בורא פרי האדמה", דהיינו פרי שהאדמה מוציאה.

And this is the concept of *tevuah* (produce), which is from the level of earth.

וזהו ענין התבואה, שהיא מבחינת אדמה

For behold, it is written: "Israel is holy to Hashem, the first of His produce."

"דהנה כתוב: 'קדש ישראל לה', ראשית תבואתה

"Tevuasoh" means the produce of Hashem—Hashem being the level of "b'heibaram" (with the letter hei He created them),

תבואתה" היינו תבואת ה', ה' הוא בחינת "בהבראם"—בה"א בראם

that is, the root of produce is drawn only from the final *hei*, which is the level of *adamah*, the level of *Malchus*.

דהיינו, ששרש התבואה נמשך רק מבחינת ה' אחרונה, שהיא בחינת אדמה, שהיא בחינת מלכות

And this is [why it is called] "fruit of the earth," drawn only from the level of *Malchus*, the level of *hei*, etc.

וזהו "פרי האדמה", שנמשכין רק מבחינת מלכות, 'בחינת ה' כו'

And the main type of produce is barley, because wheat—some say—is from the tree species, for the Tree of Knowledge was wheat.

ועקר התבואה היא שעורים, כי חטה יש דעה שהיא מין אילן—עץ הדעת חטה הייתה

And barley is the level of "shiur hei" (measure of the letter hei), which is drawn from the level of *hei*.

ושעורה הוא בחינת "שיעור ה'", שנמשך מבחינת ה'

And this is as our Sages of blessed memory said in the Mishnah in Pesachim regarding produce, that this is the time of the barley harvest.

וזהו מה שאמרו רז"ל במשנה בפסח על התבואה, שאז הוא זמן קציר שעורים

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

As it is written: "Guard the month of spring," and it is written: "For the barley was *aviv* (ripened)."

וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב: "שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב", וְכָתִיב: "כִּי ה'שְׁעוֹרָה אָבִיב" כו

And on Pesach, which is the first revelation when they left exile, the drawing is only to the level of *tevuah* (produce).

וּבְפֶסַח, שֶׁהוּא הַגִּילוי הָרִאשׁוֹן, שָׁאֵז לָצֵאוּ מִן הַגָּלוּת, אֵז רַק הוּא הַמְשָׁכָה לְבְחִינַת תְּבוּאָה

Whereas on *Atzeres* (Shavuot), it is about the fruits of the tree, for a tree is the level of *etz* (tree),

מֵה שָׁאִין כּוֹן בְּעֶצְרַת, הוּא עַל פְּרוֹת הָאֵילָן, כִּי אֵילָן הוּא בְחִינַת עֵץ

and it is written: "For man is a tree of the field." *Adam* is the level of Supernal Man upon the throne,

וְכָתוּב: "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה", "אָדָם" הוּא בְחִינַת אָדָם הַעֲלִיּוֹן שֶׁעַל הַכִּסֵּא

which is the level of earthliness to the Supreme, the 248 commandments corresponding to the 248 limbs of the King.

שֶׁהוּא בְחִינַת "אָדָמָה לְעִלְיוֹן"—רמ"ח פְּקוּדֵינִי, רמ"ח אֲבָרֵינִי דְמִלְכָּא

And the King is the level of the very Essence of the Infinite Light, and man is the "tree of the field," which is the level of the Tree of Life, etc.

וּמִלְכָּא הוּא בְחִינַת עֲצָמוֹת אוֹר־אֵין־סוֹף מִמַּשׁ, וְהָאָדָם הוּא "עֵץ הַשָּׂדֶה", שֶׁהוּא בְחִינַת "אֵילָנָה דְחַיִּי" כו

And on *Atzeres* (Shavuot), which is the time of the giving of the Torah, it is about the fruits of the tree,

וּבְעֶצְרַת, שֶׁהוּא זְמַן מַתֵּן תּוֹרָה, אֵז הוּא עַל פְּרוֹת הָאֵילָן

for that is the time of revelation of the level of the Tree of Life, which is the level of tree, etc.

לְפִי שָׁאֵז הוּא זְמַן גִּילוי בְחִינַת "אֵילָנָה דְחַיִּי", שֶׁהוּא בְחִינַת עֵץ כו

And this is why then they bring the two loaves from wheat—because it is from the level of tree.

וְזֶהוּ שָׁאֵז מְבִיאִין שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִחֻטִּים, לְפִי שֶׁהוּא מִבְּחִינַת עֵץ

Also, wheat corresponds to the twenty-two letters of the Torah.

וְגַם חֻטָּה כְּגֵד כ"ב אוֹתִיּוֹת דְּאוֹרִיִּיתָא

And this is the difference between weekday and Shabbos:

וְזֶהוּ הַהִפְרָשׁ שֶׁבֵּין חוֹל לְשַׁבָּת

on weekdays only the level of *Malchus* shines;

שֶׁבְּחוֹל אֵינוֹ מְאִיר רַק בְּחִינַת מַלְכוּת

whereas on Shabbos, when the worlds ascend, the level of the Tree of Life shines, etc.

מֵה שָׁאִין כּוֹן בְּשַׁבָּת, שָׁאֵז הִיא עֲלִיַת הָעוֹלָמוֹת, מְאִיר בְּחִינַת "אֵילָנָה דְחַיִּי" כו

And this is the difference between *adamah* (earth) and *neti'ah* (planting).

וְזֶהוּ הַהִפְרָשׁ שֶׁבֵּין אָדָמָה לְנִטְעָה

Behold, Kayin, Noach, and Uziyahu who were obsessive after the earth—meaning, all their desire was to draw down only the level of *adamah*,

וְהִנֵּה כַּיִן וְנֹחַ וְעִזְיָהוּ שֶׁהָיוּ לְהִטִּין אַחֵר הָאָדָמָה—הֵיִינוּ, שֶׁכָּל תַּשְׁוּקָתָם הָיְתָה לְהַמְשִׁיד רַק בְּחִינַת אָדָמָה

that is, the vitality belonging to the worlds, namely the level of barley—"shiur hei" (measure of the letter hei), whose root extends from the level of the final *hei*, the level of *adamah*.

הֵיִינוּ, הַחַיּוֹת הַשִּׁיֵּד לְעוֹלָמוֹת, דֵּהֵיִינוּ בְחִינַת שְׁעוֹרָה—"שִׁיעוֹר ה'", שֶׁשְּׁרָשָׁם נִמְשָׁד מִבְּחִינַת ה' בְּחִינַת אָדָמָה

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תר"ך ט/1869

And this is what is written by Noach: "And Noach began, a man of the earth"—he became weekday.

וזהו מה שכתוב בנח: "ויחל נח איש האדמה"—שנעשה חול.

Just as there is no comparison between weekday and Shabbos, so too there is no comparison between the drawing from *adamah* and that from *neti'ah*,

כמו שאין ערך חול לגבי שבת, כך אין ערך להמשכה שמבחינת אדמה לגבי בחינת נטיעה.

and therefore it is considered a deficiency, etc.

לעיל-כן הוא גרעיותא כו

Whereas the level of *neti'ah*, which is drawing from the Tree of Life, which is the drawing of Torah—therefore, regarding this level of *neti'ah* it is written:

מה שאין כן בחינת נטיעה, שהיא המשכה מאילנא דחיי, שהיא המשכת התורה

"After Hashem your God you shall walk...", just as He did not engage except with planting at first, as it is written:

על-כן על בחינת נטיעה כתוב: "אחרי ה' אלקיכם תלכו"

"And Hashem God planted a garden in Eden from the beginning," for in the level of Gan Eden there is additional light drawn from the name Havayah.

מה הוא לא נתעסק אלא במטע תחלה, וכמו שכתוב: "ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם",

For the creation of the world was only from the name Elokim, which is the level of *Malchus*, the level of *adamah*;

שבבחינת גן-עדן נמשך תוספת אורות, המשכה מבחינת שם הוי

whereas in Gan Eden it is written Havayah, and therefore it says "He planted"—which is the level of the Tree of Life.

כי בריאת העולם היתה רק מבחינת שם אלקים, שהיא בחינת מלכות, בחינת אדמה

So too, you shall not engage except with planting at first—that is, to also draw down the level of the name Havayah, etc.

מה שאין כן בגן-עדן כתוב הוי, ולזה נאמר "ויטע"—שהוא בחינת אילנא דחיי

And this is [the meaning of] "You shall plant every food tree"—*ma'achal* (food) in gematria is Havayah-Adnus,

אף אדם אל תתעסקו אלא במטע תחלה, דהיינו להמשיך גם-כן בחינת שם הוי כו

meaning to draw the name Havayah into the name Adnus, etc.

וזהו: "ונטעתם כל עץ מאכל"—"מאכל", בגימטריא: הוי-אד

For the level of *neti'ah*, which is the Tree of Life, is the level of *vav*,

דהיינו להמשיך שם הוי בשם אד

for *tevuasoh* (His produce) is only the level of Hashem's produce; whereas *neti'ah* is the level of *vav*, etc.

והנה בחינת נטיעה שהיא "אילנא דחיי", היא בחינת וו,

And this is the matter of the *vav*'s mentioned in the verse: "After Hashem...", etc.

כי "תבואתה" היא רק בחינת "תבואת ה'", ובחינת נטיעה היא בחינת וו כו

And this is the matter of the *vav*'s that are stated in the verse: "After Hashem your God you shall walk," etc.

וזהו ענין הווי"ן שנאמר בפסוק: "אחרי ה'" כו

And now it can be explained why Yaakov is written full, with a *vav*, specifically, and why he took it as a pledge from Eliyahu.

וימעה יש לומר מה שיעקב מלא בואו" *דוקא, ונטלו במשכון מאליהו

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

The matter is as follows: it is stated in the Zohar on the verse “And you shall give Me a sign of truth” (*ot emes*), that the sign is the letter *vav*.

הענין הוא, דהנה איתא בזהר על פסוק "ונתתם לי אות אמת"—דא אות וו.

For the letter *vav* is called the “sign of truth,” which is the level of *Tiferes*.

שקאות וו נקראת "אות אמת", שהיא בחינת תפארת.

Because *Tiferes* is called the “sign of truth.” For behold, the attribute of *Chesed* and the attribute of *Gevurah* are not called “truth,”

שהרי מדת הקסד ומדת הגבורה אינן נקראים "אמת",

because “truth” is the aspect of that which is boundless, that has literally no end.

לפי שאמת הוא בחינת בלי גבול, שאין לו סוף ממש.

But the attribute of *Chesed* has the attribute of *Gevurah* opposing it, and likewise the opposite—*Gevurah* has *Chesed* opposing it—

מה שאין בן מדת הקסד, יש מדת הגבורה שהיא מנגד לקסד, וכן להפך, למדת הגבורה, הקסד הוא מנגד.

therefore they are not called “truth.” But the attribute of *Tiferes*, which is mercy, is called “truth,”

על כן אינם נקראים "אמת". מה שאין בן מדת "התפארת", שהיא רחמים, נקראת "אמת",

because the attribute of mercy bears both—

לפי שמדת הרחמים היא סובלת שניהם

even if according to strict law one is not deserving of kindness or the like, nevertheless, because of compassion one must still draw down kindness upon him.

אף שעל פי הדין אין ראוי לקסד וכיוצא, אף-על-פי-כן, מצד הרחמנות, צריך להמשיך עליו קסד.

Thus, it bears both *Chesed* and *Din*, and therefore it is “truth.”

נמצא שהוא סובל שניהם: קסד ודין, ועל כן הוא "אמת".

And this is the concept of the attribute of Yaakov, who is called a man of truth,

"וזהו ענין מדתו של יעקב, שנקרא "איש אמת",

as it is written: “And Yaakov was a wholesome man,” because he was a chariot for the attribute of *Tiferes*, which is mercy—

וכמו שכתוב: "ויעקב איש תם", לפי שהוא הנה מרכבה למדת התפארת שהיא רחמים

which is the concept of *vav*, which is called the “sign of truth,” etc.

"שהוא ענין וו, שנקראת "אות אמת" כו

Thus, Yaakov is the concept of the letter *vav*.

נמצא שיעקב הוא ענין אות וו

And now it can be explained what was said above—that Yaakov is written full with a *vav*.

ומעתה יש לומר מה שאמרנו שיעקב מלא בוו

The matter is as follows: it is written, “You will give truth to Yaakov.”

"הענין הוא, דהנה כתוב: "תתן אמת ליעקב

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרד"ט/1869

And this verse raises a difficulty as explained in *Igeres HaKodesh*—for Yaakov himself is truth,

שְׁמַבְאָר הַקוֹשִׁיָא בְּאַגְרַת הַקִּדְּשׁ: שְׁהָרִי יַעֲקֹב עֲצָמוֹ
,"הוא אמת",

so what is the meaning of “You will give truth to Yaakov”?

?"ומהו" תתן אמת ליעקב

The explanation is that there are two levels of *emes* (truth), as it is written: “A lip of truth is established forever.”

וְהַעֲנֵן הוּא, דְּהֵנָּה יֵשׁ שְׁנֵי בְּחִינֹת "אמת", וְכַמוֹ
"שְׁפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לְעַד".

There is only the level of “lip of truth,” and there is a level of “absolute truth.”

שֶׁיֵּשׁ רַק בְּחִינַת "שְׁפַת אֱמֶת", וְיֵשׁ בְּחִינַת "אמת"
"לְאַמִּיתוֹ".

(And it may be said that there are three levels: “lip of truth,” “truth,” and “absolute truth.”)

וְיֵשׁ לּוֹמֵר שֶׁהֵן ג' בְּחִינֹת: "שְׁפַת אֱמֶת", "אמת", ("אמת"),
("אמת לְאַמִּיתוֹ").

And the matter is as follows: it is written, “For Hashem is a God of knowledges”—*deios elokim*.

,"וְהַעֲנֵן הוּא, דְּהֵנָּה כְּתוּב: "כִּי אֵל דְּעוֹת הוּי

This refers to *daas tachton* and *daas elyon*.

"דע תחתון" ו"דע עליון"

Daas tachton is from below to above—from *ayin* (nothingness) to *yesh* (existence).

דע תחתון" הוּא מְלֻמָּטָה לְמַעְלָה: מֵאֵין לְיֵשׁ"

Above is *ayin*, that which is not graspable, and below is the *yesh* (something), only that the *yesh* is nullified to the *ayin*.

שְׁלֻמָּעָלָה הוּא אֵין שְׁאִינוֹ מוֹשֵׁג, וְלֻמָּטָה הוּא הַיֵּשׁ,
רַק שֶׁהַיֵּשׁ הוּא בְּטוֹל לְאֵין

And this is called only “lip of truth,” for it is only nullification of the *yesh*, and that is not complete truth.

וְזֶהוּ הַנִּקְרָא "שְׁפַת אֱמֶת" בְּלִבָּד, לְפִי שֶׁהוּא רַק
בְּטוֹל הַיֵּשׁ, וְזֶה אֵינוֹ "אמת" גָּמוּר

For the true *emes* is that the *yesh* is nullified in its essence entirely, since all is as naught before Him.

שֶׁהָאֱמֶת הוּא שֶׁהַיֵּשׁ בְּטוֹל בְּמַצִּיאֹתוֹ מִמֶּשׁ, לְפִי
שֶׁכָּלֹא קִמְיָה כָּלֹא חָשִׁיב

And therefore it is called only “lip of truth.”

"וְעַל כֵּן נִקְרָא רַק "שְׁפַת אֱמֶת"

Daas elyon is from above to below: above is the *yesh*, and below is *ayin*, for all is considered as naught before Him.

דע עליון" הוּא מְלֻמָּעָלָה לְמַטָּה: שְׁלֻמָּעָלָה הוּא
הַיֵּשׁ, וְלֻמָּטָה הוּא אֵין, שֶׁכָּלֹא קִמְיָה כָּלֹא חָשִׁיב

This is the *real* truth—complete nullification in essence.

זֶהוּ "הָאֱמֶת הָאֱמִתִּי", שֶׁהוּא בְּטוֹל בְּמַצִּיאֹתוֹ מִמֶּשׁ

And this is [the meaning of] “You will give truth to Yaakov”—that the level of absolute truth be drawn into the level of “lip of truth.”

וְזֶהוּ: "תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב", שְׁיִמְשֹׁךְ בְּחִינַת "אמת"
"לְאַמִּיתוֹ" בְּבְחִינַת "שְׁפַת אֱמֶת"

Or as we see below in the human soul: there is a lower level of love and fear—

אוֹ כְּמוֹ שֶׁאֲנַחְנוּ רוֹאִים לְמַטָּה בְּנַפְשׁ הָאָדָם: שֶׁיֵּשׁ
—בְּחִינַת אֲהִבָּה וְיִרְאָה תַּתְּאִין

that is, love and fear attained by the soul itself through contemplation,

דְּהַיִּינוּ, אֲהִבָּה וְיִרְאָה שֶׁנִּגְפָּשׁ מִשְׁגָּת מַעֲצָמָה עַל־יְדֵי
הַתְּבוּנָנוֹת,

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

through the preface of Shema and “And you shall love,” by which one comes to love—

that is, “avah” (love) from the language of desire and yearning, etc.

And there is a higher level of love and fear—

meaning the love and fear that come from above into the lower level of love and fear.

And this is “You will give truth to Yaakov”—that within the lower level of love and fear is drawn the higher level.

And according to the above—that there are three levels: “lip of truth,” “truth,” and “absolute truth”—

it can be said that Yaakov is the attribute of truth because Yaakov belongs to the World of Atzilus,

where there is the revelation that “everything before Him is considered as naught.”

And “You will give truth to Yaakov” means that the level of absolute truth should be drawn into him.

And the matter is as follows: it is written, “Is there a tree in it or not?”—meaning He commanded them to see if there was a tree, which implies *etiz* in the sense of counsel and wisdom (*etzah v'shoshiyah*)—

i.e., whether it is illuminated there only by the level of *Chochmah* alone, or if it is *ayin*,

which is higher than *Chochmah*, as it is written, “And *Chochmah* is found from *ayin*.”

For *ayin* is higher than the level of the Tree of Life, which is *Chochmah*, as it is written, “*Chochmah* gives life...”

And this is [the meaning of] “You will give truth to Yaakov”—that it draws from the level of the true *ayin*, which is *Kesser Elyon*.

For Yaakov is the “middle bar that passes through from one end to the other”—

ועל־ידי הקדמת "שמע" ו"ואהבת", שעל־ידי זה בא לידי אהבה

. "שהוא" אבה" לשון רצון ותשוקה כו

—וְיֵשׁ בְּחִינַת אֱהָבָה וְיִרְאָה עֵלְיוֹן

דְּהִינּוּ, אֱהָבָה וְיִרְאָה שְׁנֵי מִשְׁכִּין מְלֻמָּעֵלָה בְּבְחִינַת אֱהָבָה וְיִרְאָה תַּתְּאִין

וְזֶהוּ "תַּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב"—שֶׁבְּבְחִינַת אֱהָבָה וְיִרְאָה 'תַּתְּאִין נִמְשָׁךְ בְּחִינַת אֱהָבָה וְיִרְאָה עֵלְיוֹן כּו

וְלִפִּי הַנ"ל, שֶׁהוּא ג' בְּחִינּוֹת: "שִׁפְת אֱמֶת", "אֱמֶת", "וְיִרְאָה לְאֱמִיתוֹ"

יֵשׁ לוֹמַר שֶׁיַּעֲקֹב הוּא מִדַּת הָאֱמֶת, לִפִּי שֶׁיַּעֲקֹב בְּעַל עוֹלָם הָאֲצִילוֹת

. "שֶׁשֶׁם הוּא הַגִּילּוּי שֶׁ"כָּלָא קָמִיָּה כָּלָא חֲשִׁיב" כּו

"וְתַתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב" דְּהִינּוּ שֶׁיַּמְשִׁיךְ מִבְּחִינַת "אֱמֶת לְאֱמִיתוֹ" כּו

—"וְהִעֲנִין הוּא, דְּהִנֵּה כְּתוּב: "הִיֵּשׁ בָּה עֵץ אִם אֵין

וְהִינּוּ שְׁצֻמָּה לְרֵאוֹת אִם יֵשׁ בָּה עֵץ, שֶׁהוּא מְלֻשׁוֹן "עֵצָה וְתִשְׁוִיָּה

דְּהִינּוּ, שֶׁאֵינוּ יֹאדִיר בָּה רַק בְּחִינַת חֻקָּה "בְּלִבָּד—אוּ "אֵין

שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִבְּחִינַת חֻקָּה, וְכֵמוּ שֶׁכְּתוּב: "וְהִחֲקָהּ מֵאֵין תִּמְצֵא

שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִבְּחִינַת עֵץ חֻקָּה, שֶׁנִּקְרָא "אֵילָנָה דְּחַיִּי", שֶׁהוּא בְּחִינַת חֻקָּה, וְכֵמוּ שֶׁכְּתוּב: "הִחֲקָהּ "תַּחֲיָה

וְזֶהוּ "תַּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב"—דְּהִינּוּ שְׁנֵי מִשְׁכִּין מִבְּחִינַת "אֵין" הָאֱמֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת כְּתָר עֲלִיוֹן כּו

כִּי יַעֲקֹב הוּא "בְּרִיחַ הַתִּיכוֹן הַמְּבָרִיחַ מִן הַקֶּצֶה אֶל הַקֶּצֶה",

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

and this is the concept of Yaakov being written full with a *vav*,

וזהו ענין שיעקב מלא ב'ו',

for the *vav* is the letter of truth, and Yaakov is also truth.

והיינו שה'ו' היא בחינת "אות אמת", ויעקב הוא
"גם-כן" אמת.

And the idea of Yaakov being written full with *vav* is the level of *emes la'amito*—a very lofty flow from the level of Kesser.

וענין שיעקב מלא ב'ו', הוא בחינת "אמת לאמיתו",
המשכה עליונה מאד מבחינת כתר.

And this is the concept of "Amen v'Amen" being equal in gematria to "Yaakov" written with *vav*.

וזהו ענין "אמן ואמן" בגימטריא "יעקב" מלא ב'ו'.

That is, for "Amen" is gematria *Havayah-Adnus*, which is the concept of *ma'achal*—

"והיינו, כי "אמן" היא בגימטריא "הוי'-אד

it is only the drawing down of the name *Havayah* into the name *Adnus*, which is a drawing from the Tree of Life—

שהוא ענין "מאכל", שהוא רק המשכת שם הוי'
'בשם אד

the level of "You have planted eternal life within us," which is the level of *neti'ah*.

שהיא המשכה מאילנא דחיי, מבחינת "חיי עולם
נטע בתוכנו", שהוא בחינת נטיעה.

And this is what is written: "A righteous person eats to satisfy his soul"—

—"וזהו מה שכתוב: "צדיק אוכל לשבע נפשו

meaning that it is only a drawing to the level of *nefesh*, a drawing of *Havayah* into *Adnus*.

דהיינו, שהוא רק המשכה לבחינת נפש, שהוא
'המשכת שם הוי' בשם אד

But "Amen v'Amen" is the gematria of "Yaakov" with *vav*—the drawing of the *vav* into Yaakov,

אבל "אמן ואמן" הוא בגימטריא "יעקב" ב'ו'

which is higher than the Tree of Life—meaning a drawing from the name *Havayah* itself.

שהוא המשכת ה'ו' ביעקב, שהוא למעלה מבחינת
"אילנא דחיי",

And this is the concept of "Toldos" written full with two *vavs*.

והיינו, שהוא המשכה משם הוי' עצמו

For behold, it is written: "These are the generations of the heavens and the earth," full with two *vavs*.

וזהו ענין "תולדות" מלא בשני וי"ן

After that, every "toldos" is written deficient without *vav*—except for "These are the generations of Peretz,"

דהנה כתוב: "אלה תולדות השמים והארץ", מלא
בשני וי"ן

which refers to Moshiach, and there too it is written full with two *vavs*.

ואחר כן, כל "תולדות" הוא חסר וי, רק "אלה
תולדות פריץ", שהוא קאי על משיח, כתוב גם-כן
מלא בשני וי"ן

And this matter of the two *vavs* is like Yaakov written with *vav*, for Yaakov is the level of truth,

והיינו, שענין שני וי"ן הוא כמו "יעקב" מלא ב'ו'

and "Yaakov" written full is the level of *emes la'amito*.

כי "יעקב" הוא בחינת "אמת", ויעקב מלא הוא
"בחינת אמת לאמיתו".

Rebbe Maharash**Torahs Shmuel****Parshas Re'eh****אחרי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ כו' - תר"ך"ט/1869**

So too is the concept of “Toldos” written full with two vavs—

a drawing of the higher vav, which is *emes la'amito*, into the lower vav.

And now it can be explained why Yaakov took the vav as collateral from Eliyahu.

The matter is as follows: behold, it is brought in the sources of the Beis Yosef that Eliyahu the prophet corresponds to the name *Havayah*,

only that the letters yud, hei, and vav are together, and the final hei is distant—being in a separate word.

And the matter is as follows: it is written, “Send Your light and Your truth,” and the Midrash expounds:

“Send Your light and Your truth” refers to Moshiach and Eliyahu the prophet—

“Your light” is Moshiach, as it is written, “Oil for lighting,” and “Your truth” is Eliyahu.

For behold, regarding Eliyahu it is written, “And he will turn the heart of the fathers to the children, and the heart of the children to their fathers.”

This means: “Fathers” corresponds to the level of yud-hei, and “children” to the level of vav-hei—the level of the middos.

And behold, in exile it is written, “The Name is not complete”—meaning that the level of yud-hei does not illuminate into vav-hei.

But regarding Eliyahu it is written, “He will return the heart of the fathers to the children,” meaning that through Eliyahu there will be a drawing that completes the Name—

meaning that the level of yud-hei itself will be drawn into vav-hei.

The root of this drawing is from Kesser, and this is the concept of the upper vav drawn into the lower vav—as in “Toldos” written full with two vavs.

—וכן הוא ענין "תולדות" מלא בשני ווי"ן

שהוא המשכת בחינת וו עילאה, שהיא "אמת לאמיתו", בבחינת וו תתאה

ועתה יש לומר מה שיעקב נטל את הוו במשכון מאליהו

והענין הוא, דהנה איתא במקורות מקורות של 'הבית יוסף שאליהו הנביא הוא בחינת שם הוי

רק ששם יו"ד-ה"א-ו הם מקרבים, והה"א האחרונה היא מרחקת כו', שהיא בתבה אחרת

והענין הוא, דהנה כתוב: "שלח אורך ואמתך", ודרשו במדרש:

"שלח אורך ואמתך" קאי על משיח ואליהו הנביא

אורך—זה משיח, וכמו שכתוב: "שמן למאור", ואמתך—זה אליהו

דהנה באליהו כתוב: "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם"

והיינו, ש"אבות" הוא בחינת יו"ד-ה"א, ו"בנים" 'הוא בחינת וו-ה"א, בחינת המדות כו'

והנה בגלות כתוב: "אין השם שלם", שאינו מאיר בחינת יו"ד-ה"א בוו-ה"א

אבל באליהו כתוב: "והשיב לב אבות על בנים", היינו, שעל-ידי אליהו יומשך שיהיה השם שלם

שיהיה התגלות בחינת יו"ד-ה"א בוו-ה"א

והשרש להמשכה זו הוא מהכתר, וזהו ענין "ו עילאה" שנמשך ב"ו תתאה"—"תולדות" מלא בשני ווי"ן

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

And this is why Eliyahu is called “Your truth”—because he is the level of *emes la'amito* (absolute truth),

וזהו שנקרא אליהו "אמתך", שהוא בחינת "אמת",
'לאמיתו' כו

for he draws a revelation of the level of *emes la'amito*.

לפי שהוא ממשיד התגלות בחינת "אמת לאמיתו"
כו.

And this is why Yaakov took the *vav* as collateral from him—so that he would come and herald to his children, etc.

וזהו שנטל יעקב את הו' במשכון מאתו, כדי שיבוא
'ויבשר את בניו כו

And now it can be explained what is the matter of the five *vav*'s in this verse.

ומעתה יש לומר מהו ענין חמשה ווי"ן שבפסוק זה

The matter is as follows: our Sages said, “Whoever brings joy to the groom merits Torah, which was given with five voices.”

הענין הוא, דהנה אמרו רז"ל: "כל המשמח את
החתן זוכה לתורה שנתנה בתמשה קולות

Now, “voice” (*kol*) and the letter *vav* are both of the same nature—because *vav* represents drawing down, and “kol” is also an expression of drawing.

והנה "קול" ו"ו" הם בחינה אחת, פי ו' הוא
המשכה, וקול גם כן הוא בחינת המשכה

To understand the concept of the five voices: the idea is as follows—

וילקבין מהו ענין התמשה קולות, הענין הוא

The five times “voice” (*kol*) equals in gematria the word “Peras” (פרת).

"דהנה ה"פ "קול" בגימטריא "פרת

And it is written: “And a river went out from Eden to water the Garden, and from there it was divided and became four heads...”

והנה כתוב: "ונקה יוצא מעדן להשקות את הגן,
'ומשם יפרד ונהיה לארבעה ראשים" כו

And the name of the fourth river is Peras (*Euphrates*), and our Sages said this refers to the original Peras—

ושם הנקה הרביעי הוא פרת, ואמרו רז"ל: "הוא
—"פרת דמעיקרא

meaning the river that flows out of Eden.

'דהיינו, שהוא הנקה היוצא מעדן כו

And our Sages said: “And a river goes out from Eden”—what is the name of this river? Yovel is its name.

והנה אמרו רז"ל: "ונקה יוצא מעדן"—מה שמו של
"הנקה"? "יובל" שמו

Yovel refers to the fiftieth gate of *Binah*, even Moshe did not merit the fiftieth gate of *Binah*,

יובל" הוא בחינת שער החמשים דבינה, שאפילו"
משה לא זכה לשער הנו"ן דבינה

as it is written: “You made him slightly lacking from Elokim.”

"ויקמו שכתוב: "ותחסרהו מעט ממאלקים

Fifty gates were created in the world, and all were given to Moshe except the fiftieth gate of *Binah*.

נו"ן שערים נבראו בעולם, וכולם נתנו למשה, חוץ
'משער הנו"ן דבינה כו

For the fiftieth gate of *Binah* connects *Ayin* and *Yesh*, which are *Chochmah* and *Binah*.

והיינו, ששער הנו"ן דבינה הוא מחבר בחינת "אין"
ו"יש", שהם בחינת חכמה ובינה

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ כו' - תר"ט/1869

And this is an extremely lofty level, for any connector must be higher than both sides it unites.

וְשֵׁיהֶּנָּה לְמַעַל מִשְׁנֵיהֶם
וְהֵינּוּ, שְׂבָשְׁעַר הַנּו"ן דְּבִינָה הוּא הַתְּגָלוֹת הַכֶּתֶר

And thus, in the fiftieth gate of *Binah* there is the revelation of *Kesser*, etc.

כּו'.

For revelation through the letter *hei* is in *Binah*, etc., and the river that goes out from Eden is the level of the upper *vav*—Yaakov written full—

כִּי הַתְּגָלוֹת ע"י ה' הוּא בְּבִינָה כּו', וְהִנֵּהר הַיּוֹצֵא
—מֵעֵדֶן הוּא בְּחִינַת וּו עֵלְאָה, "נֶעֱקֵב" מְלֵא

the level of absolute truth. And “from there it separates and becomes four heads”—

בְּחִינַת "אַמֶּת לְאִמִּיתוּ" כּו', וּמִשָּׁם יִפְרֵד וְהֵנָּה
—לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים

this corresponds to the letter *shin* with three heads and the *shin* with four heads.

וְהֵינּוּ שְׁשֵׁי "שִׁי"ן שֶׁל ג' רָאשִׁים, וְשֵׁי "שִׁי"ן שֶׁל
ד' רָאשִׁים

The *shin* with three heads corresponds to *Chesed, Gevurah, Tiferes*; the *shin* with four heads is *Chesed, Gevurah, Tiferes, Malchus*—

שִׁי"ן שֶׁל ג' רָאשִׁים הִיא בְּחִינַת חֶג"ת, וְ"שִׁי"ן"
—שֶׁל ד' רָאשִׁים הִיא חֶג"ת-מַלְכוּת

the fourth leg of King David. That is, it is the drawing from the level of river into the middos and Malchus.

וְהִנֵּה בְּחִינַת רִגְלָא רַבִּיעָא שֶׁל דָּוִד מִלְכָּא, וְהֵינּוּ
וְהִנֵּה הַמְּשֻׁקָּה מִבְּחִינַת נֶהַר לְבְּחִינַת מִדּוֹת וּמַלְכוּת

And Peras (Euphrates) is the original one, corresponding to the river that flows out of Eden itself, and it is numerically equivalent to five times “kol” (voice).

וְהִנֵּה פֶרֶת הוּא דְּמַעֲקָרָא, וְהִנֵּה בְּחִינַת הַנֶּהַר הַיּוֹצֵא
מֵעֵדֶן מִמֶּשׁ
"וְהוּא בְּגִימַטְרִיָּא ה"פ "קוֹל"

That is, afterward it is drawn into the aspect of four heads as well, and this is the meaning of “yipared”—

וְהֵינּוּ, שְׂאֵחַר כֶּף נִמְשָׁק גַּם-כֶּן לְבְּחִינַת ד' רָאשִׁים,
—"וְנָהוּ יִפְרֵד"

referring to *Pshat, Remez, Drush, Sod*—that Torah is drawn into the framework of *Pardes*.

וְהִנֵּה פֶשֶׁט רִמָּז דְּרוּשׁ סוֹד, שְׁנִמְשָׁקָה הַתּוֹרָה
בְּבְחִינַת פֶּרֶד"ס

And this is the idea of the five voices: the essence of the river as it is, and then what is drawn into the four heads.

וְנָהוּ עֵנֶן ה' קוֹלוֹת—הֵינּוּ עֲצָמוֹת הַנֶּהַר כִּמּוֹ שֶׁהוּא,
וּמֵה שְׁנִמְשָׁק אַחֵר כֶּף בְּבְחִינַת ד' רָאשִׁים

And this is the concept of the five *vavs*, which are also this level.

וְנָהוּ ה' וו"ן, שֶׁהוּא גַם-כֶּן בְּחִינָה זוֹ

And this is [the meaning of] “Whoever brings joy to the groom merits Torah that was given with five voices.”

וְהוּ: "כָּל הַמְּשַׂמֵּחַ אֶת הַחֲתָן זֹכֶה לְתוֹרָה שְׁנִתְּנָה
בְּחִמְשָׁה קוֹלוֹת"

For a groom is the concept of *chut darga*—a descent from a higher level.

, "וְהֵינּוּ, כִּי "חֲתָן" הוּא "חוֹת דָּרְגָא

That is, in order to draw down the level of *vav* into *hei*, there must be a descent.

דְּהֵינּוּ, שְׂכַדִּי לְהַמְשִׁיךְ בְּחִינַת הַנּו"ן לַה"א, צָרִיךְ
לְהִיטֵי יִרְדָּה

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

And therefore, one must bring joy to the groom—this is the drawing of *yud-hei* into *vav-hei*,

as it is written: “And I was with Him as a delight, day by day”—this refers to *Chochmah* and *Binah*.

And when the delight is drawn into the *vav*, and it becomes the joy of the groom,

then he can become *chut darga*, to be drawn downward into the *hei*, etc.

And this is: “He merits Torah given with five voices,” for Torah is the level of *vav*,

for Torah is called “eternal life You have planted,” which is the level of *vav*, the letter of truth.

And it is drawn through five voices, which is the river that flows from Eden,

and from there it separates into the framework of *Pardes*, etc., which is unified with the joy of the groom, etc.

However, behold it is written: “הקול קול יעקב”—the first “קול” is lacking a *vav*. The idea is as follows: behold, now the bride (כלה) has no voice.

And this is because the *vav* is not presently illuminating within the final *hei*, i.e., the *vav* (ו') is not shining into the *hei* (ה') of Hashem's name.

This is reflected in the name “אלהי” where the *yud-hei-vav* (ו"ד) are distant from the final *hei* which is in another word.

However, in the future it is written: “Soon Hashem our G-d will hear in the cities of Yehudah... the voice of the bride” (Jer. 33:11)—i.e., the bride too will have a voice.

And this is because the *vav* will actually illuminate into the *hei* of the bride.

In general, “the voice is the voice of Yaakov” refers to Torah and Tefillah—Torah is revelation of the *vav*, and Tefillah is whispered, as it says: “and her voice shall not be heard.”

ולזה צריך לשמח את החתן, שהוא ענין המשכת יו"ד-ה"א בנר-ה"א.

וכמו שכתוב: “וְאֵהָיָה אִצְלוֹ שְׂעִשׂוּעִים יוֹם יוֹם”—שהוא בחינת חכמה-ובינה

וכשנמשך מבחינת שְׂעִשׂוּעִים בן, ונעשה שמחת חתן,

אז הוא יכול להיות “חות דרגא”, לממשך למטה 'בה"א כו

וזהו: “זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות”, כי תורה היא בחינת וו

שהרי תורה נקראת “חיי עולם נטע” כו', שהוא בחינת וו—אות אמת

, ונמשכת בחמשה קולות, שהוא הנקה היוצא מעדן

ומשם יפרד בבחינת פרד"ס כו', שהוא ענין אחד עם 'שמחת חתן כו

אך הנה כתוב הקל קול יעקב קלא קדמא חסר וי"ו, והענין הוא דהנה עתה בחינת כלה אין לה קול

, והינו לפי שאינו מאיר עתה בחינת וי"ו בה"א

וזהו שיו"ד ה"א וי"ו שבאלהי מרוחק מה"א אחרונה

רק לעתיד לבוא כתוב מהרה ה' אלקינו ישמע בערי יהודה קול חתן כו' וקול כלה שגם לכלה יהיה בחינת קול

והינו לפי שיהיה גלוי בחינת וי"ו ממש בבחינת כלה

ודרך כלל הקל קול יעקב קאי על בחינת תורה ותפלה, תורה היא בחינת גלוי וי"ו, ותפלה היא בלחש וחסאי וכמו שכתוב וקולה לא ישמע

Rebbe Maharash**Torahs Shmuel****Parshas Re'eh****אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרד"ט/1869**

Therefore, the first “voice” in the verse is written חסר (deficient) of the vav, while the second “voice” is written מלא (with a vav), since Torah is the full revelation of the vav which is called “eternal life.”

ועל פן כתוב הקל קדמא חסר וי"ו וקלא בתרייה
הוא מלא וי"ו לפי שבתורה הוא בחינת גלוי בחינת
י"ו שנקרא חיי עולם כו

And the matter of the fifteen words (ט"ו תיבין) in this verse: fifteen corresponds to the letters yud–hei (י-ה), because the vavs are drawn from yud–hei.

והנה בחינת ט"ו תיבין שנקרא בפסוק זה, הענין
הוא לפי שט"ו הוא בחינת י-ה

The source of the drawing down (of the vavim) is from yud–hei. This also explains the fifteen praises in “Yishtabach,” since the source of their drawing down is from yud–hei.

והינו שהי"ו נמשכים מבחינת י-ה שמקור
המשכה הוא בחינת י-ה, וזהו גם פן ענין ט"ו
שבחים שבישמח לפי שמקור המשכה הוא
מבחינת י-ה כו

Now, with this it will be understood the matter of what is written in Shir HaShirim: “His left hand is under my head” (appearing twice), which corresponds to the four expressions of redemption: “I will bring you out, I will save you, I will redeem you, I will take you.”

והנה בזה יובן ענין מה שכתוב בשיר השירים
שמאלו תחת לראשי בית פעמים שהן ענין ארבע
הלשונות יהי לכם

The explanation is, that in Targum Yonasan it is interpreted: the first instance of “His left hand under my head” refers to the Exodus from Egypt, when initially, at the moment of the Exodus, “His left was under my head,” elevating them to the level of “head,” as in “Yisrael, My firstborn” (i.e., li rosh).

והענין הוא דהנה בתרגום יונתן מפרש שמאלו תחת
לראשי הראשון קאי על יציאת מצרים, שמתחלה
בשעת יציאת מצרים היה שמאלו תחת לראשי
שנתעלו לבחינת ראש שנקרא ישראל לי ראש

Afterward, “His right hand embraces me” is explained as referring to the Manna and Clouds of Glory.

ואחר כך וימינו תחבקני מפרש שהוא המן וענני
, כבוד כו

Later it says, “On my bed at night,” referring to the exile.

ואחר כך נאמר על משכבי בלילות שהוא ענין גלות
, כו

Then again it is written: “His left hand is under my head, and His right hand embraces me,” referring to the future redemption.

ואחר כך כתוב שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני
שהוא ענין הגאולה שיהיה לעתיד לבוא

For the future redemption is called “קץ הימין” (the end of the right side).

שהגאולה שלעתיד לבוא נקראת קץ הימין

And the meaning is that although it says now “His right hand embraces me,” nevertheless afterwards there was exile.

והינו שעתה אף שנאמר וימינו תחבקני מכל מקום
אף על פי כן אחר כך היה בחינת גלות

For it is said: “He has turned back His right hand.”

והינו לפי שנאמר השיב אחור וימינו

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ כו' - תר"ט/ט 1869

The explanation is that there are two kinds of “right”—there is chesed (kindness) and there is another chesed.

One chesed is called “Chesed Olam” (eternal kindness), and the other is called “Rav Chesed” (abundant kindness).

Now, in the level of Chesed Olam, it is possible for the verse “He turned back His right hand” to apply.

And this is what is written: “And I said, this is my weakness—the years of the right hand of the Most High” (Tehillim 77:11), meaning that my weakness in exile comes from a change in the right side.

That is, the exile is due to a change in the Divine right, because “He has turned back His right hand.”

But the future redemption is called קֶזֶז הַיָּמִין because it is the revelation of Rav Chesed, of which it is said “there is no left side in that world.”

Therefore, in this redemption there will be no changes at all.

This is what we say in the Ne'ilah prayer of Yom Kippur: “The crown of the right,” i.e., that it is entirely right, and there is no left in that world.

And in the future there will be a revelation of this right side, which is Rav Chesed, through the preparation of saying Shema now, as explained in previous discourses.

And all this will be when “after the Lord your God you shall walk,” and afterwards “and to Him you shall cleave,” becoming truly united with G-dliness as one.

[NOTE Summary

The discourse opens by linking the verse “בונה ירושלים ה' נִדְּחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנָס” to the rebuilding of Jerusalem not only as a physical city but as a reflection of inner spiritual reconstruction. The *Nidchei Yisrael*—the exiles, both literal and metaphysical—are gathered and healed by Hashem, Who is described as “Healer of broken hearts.” This introduces the concept that even within destruction lies the root of redemption.

The Rebbe Maharash explains that all the exiles and sufferings of the Jewish people are rooted in Divine concealment, orchestrated not as abandonment, but as preparation for a revelation of a higher Divine light.

וְהִנֵּנוּ לְפִי שְׂאִית יָמִין וְאִית יָמִין דְּהִנֵּנוּ אִית חֶסֶד
וְאִית חֶסֶד

אִית חֶסֶד דְּאֶקְרִי חֶסֶד עוֹלָם וְאִית חֶסֶד דְּאֶקְרִי רַב
חֶסֶד

וְהִנֵּה בְּבַחֲיִנַת חֶסֶד עוֹלָם יָכוֹל לִהְיוֹת הַשֵּׁיב אַחֲזָר
יָמִינוּ

וְזֶהוּ מָה שֶׁכָּתוּב וְאָמַר חֲלוּתִי הִיא שָׁנוֹת יָמִין עָלְיוֹן

וְהִנֵּנוּ מָה שֶׁחֲלוּתִי בְּגִלּוּתָא זֶהוּ לְפִי שִׁשְׁנוֹת יָמִין
עָלְיוֹן שֶׁנֶּעֱשֶׂה שְׁנוֹי בְּבַחֲיִנַת יָמִין לְפִי שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת
הַשֵּׁיב אַחֲזָר יָמִינוּ

אֲבָל הַגָּאֻלָּה דְּלַעֲתִיד נִקְרָאת קֶזֶז הַיָּמִין וְהִנֵּנוּ לְפִי
שֶׁהוּא הַגָּלוּי שֶׁמִּבְּחִינַת רַב חֶסֶד דְּלִית שְׂמָאלָא בְּהָא
עָלְמָא

וְעַל כֵּן לֹא יִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת גָּאֻלָּה זֶה שׁוּם שְׁנוּיִים כָּלֵל

וְזֶהוּ מָה שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹמְרִים בְּנִעִילָה שֶׁל יוֹם כְּפוּר כְּתָר
הַיָּמִינוּ דְּהִנֵּנוּ שֶׁכּוֹלוּ יָמִין דְּלִית שְׂמָאלָא בְּהָא עָלְמָא

וְלַעֲתִיד יִהְיֶה גָלוּי בַּחֲיִנַת יָמִין זֶה שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת רַב
חֶסֶד כּו', עַל יְדֵי הַקְדָּמַת שְׁמַע דַּעֲקָשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר
בְּדִרוּשֵׁי הַקּוּדְמִים

וְכָל זֶה יִהְיֶה כְּשֶׁאֶקְרִי ה' אֱלֹהֵיכֶם תֵּלְכוּ כו', וְאַחֲרַי
כָּךְ וְבוֹ תִּדְּבָקוּן שִׁיתְאַחֲדוּ עִם אֱלֹקִיּוֹת מִמֶּשׁ שִׁיְהִיו
לְאַחֲדִים וְנ"ל

Rebbe Maharash

Torahs Shmuel

Parshas Re'eh

אחרי ה' אלקיכם תלכו כו' - תרך"ט/1869

Drawing on the metaphor of “אל נכסה”—a G-d Who hides out of love—the discourse highlights that Hashem’s hiddenness is itself a mode of intense closeness. This paradox plays a central role: the descent into exile is not merely a punishment but a strategy to elicit a greater ascent.

The theme of dual “Yemins” (right hands) is pivotal: one being *Chesed Olam* (eternal kindness) and the other *Rav Chesed* (abundant kindness). The earlier redemptions, including the Exodus, were rooted in Chesed Olam—still subject to change and concealment. But the future redemption is drawn from Rav Chesed, where “לית שמאלא בהאי עתיקא”—there is no left side at all, only unchanging right. This kind of Geulah will not be followed by exile, as it represents the unshifting essence of Divine love.

Further, the Rebbe Maharash cites the Midrash on the verse “יבא ארי במזל ארי”—the idea that the destruction of the Beis HaMikdash in the month of Av (Leo, the lion) was also preparation for its rebuilding by the “Ari” above, a higher spiritual lion representing G-dliness in its pure form. The lion that destroys is the same archetype that will ultimately rebuild.

He then deepens the explanation with the Shechinah’s fall and concealment, showing how it retreats higher with each exile to prepare for a greater descent later. Each generation, by enduring and transforming suffering, prepares vessels for a revelation even the Avos (patriarchs) could not access. The culmination will be a world that contains the full expression of *Yemin Elyon*, unshakable Divine compassion, where “פֶּתֶר הַיְמִינִי” is revealed—the crown of Hashem’s right side.

Practical Takeaway

Moments of darkness—personal or national—are not proof of distance from G-d, but rather signs of His most intimate involvement. The concealment itself is purposeful, creating vessels for a higher light. When one finds oneself in a state of “חורבן”—emotionally, spiritually, or materially—this is the precise moment to prepare for a “בנין”—an enduring, redemptive transformation. Living with this consciousness reshapes exile into an active stage in the process of Geulah.

Chassidic Story

In the late 1870s, a Chassid came to the Rebbe Maharash broken and downtrodden, having lost his business and home due to a series of economic downturns. He cried to the Rebbe, “How can I say ‘Baruch Dayan HaEmes’ when everything feels lost?”

The Rebbe Maharash looked at him and said:

“You are like someone who walks into a blacksmith’s forge and panics at the heat, not realizing that the fire is meant to mold iron into something new and strong. The fire is not destruction—it is preparation. If only you knew what strength Hashem is preparing in you.”

Rebbe Maharash
Torahs Shmuel
Parshas Re'eh
אחרי ה' אֱלֹקֵיכֶם תֵּלְכוּ כו' - תרך"ט/1869

A year later, the same Chassid returned with news that a distant cousin had offered him a surprising opportunity abroad, which not only restored his fortunes but allowed him to fund a new mikvah for his town.

“Now,” the Rebbe said, “you understand what it means that ‘His left hand is under my head and His right hand embraces me.’ First the exile lifts you, then the closeness holds you forever.”

(Source: *Sichos of the Rebbe Rayatz, Toldos Rabbeinu Shmuel*, vol. 1)

END NOTE]